

Az ÉNy–DK-i tájolású sírok sorokat alkottak, néhány kivételtől eltekintve, rablottak voltak, de így is értékes leletanyagot tartalmaztak. A női sírokból számos fülbevalót, gyöngysorokat, több gyűrűt és karperecet, a férfi sírokban övvereteket találtunk. A fegyverzet maradványai közé 2 lándzsacsúcs, 1 íj csontmezevítő és 1 nyilcsúcs tartoznak. Számos csont tűtartó, vaskés, vaskarika, vascsat mellett vödrök fémöntvényeit, egy vaskanalat és egy agyagfazekat is találtunk. Két sirba felszerszámozott lovat temettek.

Már a leletanyag feldolgozása előtt is kijelenthetjük, hogy a temető hosszú ideig volt használatban. A korábbi időszakra utalhatnak a – közeli Zamárdi, Réti földek lelőhelyét idéző – fonatos díszű ezüst övveretek, míg a későbbi időszakát öntött, indás övgarnitúrák jelzik.

Munkatársak: Nyári Zsolt, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Varga Máté, Stunya Péter.

MOLNÁR ISTVÁN

13. Balatonszemes, Barát-dűlő, Pálos kolostor (KÖH 19784)

(Somogy megye) Kő

2012. augusztus 2-án régészeti szakfelügyeletet végeztünk a Balatonszemes községhez tartozó Barát-dűlőben lévő pálos kolostor romjainál. Az egykori pálos kolostor mellett, az erdőben egy kegyhely kialakítását tervezték. Az előzetes tervek alapján egy keresztet, információs táblát, asztalt és padokat állítottak volna fel. A tervek alapján a felállított tárgyak nem bolygatták volna a kolostor romjait, de mivel a kolostor elhelyezkedéséről nincsenek pontos adataink, így szükségesnek éreztük az építkezés közbeni megfigyelést. Először a padoknak és az asztaloknak ásták ki a nagyjából 30 cm átmérőjű és 50 cm mély cölöplyukakat, melyek a kolostortól K-i irányban helyezkednek el. Ezekben mindössze bontási törmelék (tégla, kő, habarcs) lehetett találni, valószínű, hogy a kolostor pusztulási-planírozási rétege lehet. A kidobott földben mindössze egy kicsi, jellegtelen késő középkori kerámiatöredéket találtunk. Ezután a kereszt helyét kezdték el ásni, ami a padoktól Ny-ra lett felállítva, azaz a kolostorhoz közelebb. Ebben már több törmelék lehetett megfigyelni, és az egyik részen úgy tűnt, mintha egy téglafalba ástak volna bele. Ezért úgy döntöttünk, hogy erre a részre nyitunk egy szondát, hogy megvizsgálhassuk, hogy tényleg egy falat találtunk-e. Nagyjából egy 1×1 m-es szondát ástunk ki, amelyben K–Ny-i irányban egymás mellé helyezve 3 szabálytalan alakú, nagyobb méretű homokkővet találtunk. Valószínűleg egy falalapozás lehetett. Ettől D-i irányban egy valószínűleg kidőlt téglafal nyomait találtuk meg, habarcsos kötéssel. Miután kibontottuk, kitisztítottuk, és dokumentáltuk a feltárt részt, ezt is visszatemettük, és a DK-i sarkába elkészítették a kereszt alapozását.

Munkatárs: Aradi Csilla régész.

VARGA MÁTÉ

14. Balmazújváros, Ipartelep, Újvilágosi temető 2. (KÖH 54141)

(Hajdú-Bihar megye) Szk, Á

A Balmazújváros Nagy-Szik-Magdolna-pusztá rehabilitációjával kapcsolatos földmunkákra előírt régészeti szakfelügyelet során 2012. augusztus 3-án a területre kiszálló Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága, Déri Múzeum munkatársai

régészeti objektumokat és leleteket találtak. A településtől K-re, a Debrecenbe menő úttól D-re, a Magdolna-ér Ny-i partján, az ún. kubikgödrök területén, a tómeder kialakítása során 10–80 cm fedőtalanréteget hordtak el a területéről, ettől É-ra pedig tereprendezési munkákat végeztek.

2012. augusztus 6-án a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Kulturális Örökségvédelmi Iroda (Debrecen) munkatársai helyszíni szemlét tartottak, melynek során megállapításra került, hogy a földmunkákkal érintett területeken közvetlenül a gyepezőn alatt jelentkeznek a régészeti objektumok, ezért a további munkálatokhoz, illetve a tómeder kialakításához régészeti megelőző feltárás elvégzése szükséges. A beruházó jelezte, hogy a régészeti megelőző feltárás költségeit nem tudja vállalni, ezért döntés született az eddig megbolygatott területeken jelentkező régészeti objektumok régészeti szakfelügyelet mellett történő elfedéséről legalább 20 cm-es vastagságban. Az elfedést megelőzően a jelentkező régészeti objektumok dokumentálásáról és a terület geodéziai beméréséről állapotok meg a szakhatóság és a Déri Múzeum munkatársai régészeti szakfelügyelet keretében.

2012. augusztus 17–21. között került sor a régészeti objektumok és jelenségek felmérésére, ennek során a tómeder területén 117 objektumot regisztráltunk. A felszínen talált kerámiák alapján 12 jelenség a vaskorra (szkíta), 4 pedig az Árpád-korra volt keltezhető.

Munkatársak: Bajkai Rozália, Szolnoki László régészek, Szabó Nóra, Volosinovszky György régésztechnikusok.

HULLÁM DÉNES

15. Barbacs, Lanszai-dűlő (KÖH 70377)⁵

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, B, Á, Ú, I

A lelőhelynek az M85 gyorsforgalmi út építése kapcsán a nyomvonalba eső szakasza került feltárássra 2011–2012-ben. A 2011-ben a feltárt terület nagysága 12 057 m², melyen a kibontott objektumok száma 243. A 2012-ben feltárt terület nagysága 5550 m², melyen a kibontott objektumok száma 120.

2011. szeptember 14–30. között végeztük el az objektumok bontását, melyek nagy része őskori (késő neolitikum, kora rézkor) település (gödrök, árkok, cölöplyukak), valamint van jó néhány kérdéses korú objektum és 3 újkori, mélyebb gödör is. A feltárást a lelőhely DNY-i felében, a 85-ös út mellett lévő tanyától DNY-i, Ny-i irányba kezdtük el és folytattuk a ház mögötti, attól K-re eső részén. A lelőhely nyomvonalba eső teljes szakaszát nem tudtuk feltárni, csak a fent említett részt, mivel a tanya és az ahhoz tartozó melléképületek elbontása még nem történt meg. Az utóbbi területen a feltárás még a későbbiek folyamán folytatódni fog. Jelentősebb objektumok: a 23. és a 24. gödör (festett kerámia, lengyeli kultúra), a 68. gödör (2 agyag kocsikerék, orsó-gombtöredék, ill. sok kerámia és állatsont) és a 192. gödör (kis csupor). A 159. gödör/amorf „paca” humuszolása során sok, nagy méretű kovakő nyersanyag került elő, melyből a különböző kőeszközöket készítették, viszont műhelyre utaló jelenséget nem találtunk a közelében és távolabb sem (a lelőhelyen általában nem sok kovamagkő,

⁵ A közhiteles nyilvántartásban jelenleg Dör, Hegy-dűlő (KÖH 24124) lelőhely részeként szerepel.